

Kirjallisuus- ja kulttuurilehti

KIRJO

NO 2 - 2011

5 €

Teemana

Hämeen uusi runo

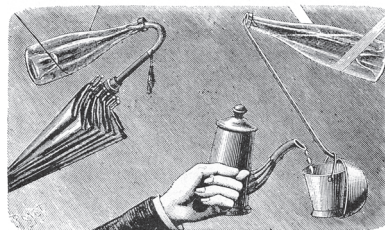
Runo tarvitsee lukijoitaan

Runon ja proosan välinen raja on häilyvä, mutta enpä luule olevani ihan metsässä todetessani, että kaikesta kirjallisuuden lajeista runous on tiukemmin sidoksissa kieleen.

Alan ihmiset ovat sanoneet, että runous, lyriikka, on kirjallisuuden tiennäyttäjää. No, jaa: vanhan kivijalkatradition päälle syntyy uusia traditioita niin että modernismiakin on moneen lähtöön. Yhteiskunta muuttuu, runo muuttuu, yleinen kulttuurillinen tilanne muuttuu. Jokainen kymmenluku on erilainen kuin edellinen, mutta kyllä siinä on aina ripaus jotakin jo olluttakin. Mutta yksi on aina ylitse: pitää olla runoilijoita, kaikenlaisia. Pitää olla erilaisia runoja, samanlaistumisen sijaan toisenlaisuuksia. Vaihtoehtoja.

Jokaisella runolla on oma ainutlaatuinen tarinansa. Runous on muheva niitty täynnä suurempia tai pienempiä persoonallisuuksia.

Runoilla on yhteinen historia ihmisten kanssa. Ne ovat kiinnostava osa puhutun perinnettä ja kirjoitetun sanan yksilöllisyyttä.

Runot ovat sitä ja tätä, arkipäivää, mielikuvi- tusta, faktan ja fiktion valssia. Outoa ja tuttua. Runoutta on montaa lajia, ja kaikki ne ovat lisääntymiskelpoisia, ne naivat ristiin ja rastiin ja joskus ovat naimattakin. Ne ovat monien ainutkertaisten ominaisuuksien yhdistelmä, jossa jokaisen yksilön välillä on suurempia tai pienempiä eroja.

Runous on iso kattaus, jossa kirjoittajat pyrkivät tulkitsemaan ulkoista ja sisäistä maailmaansa ja ikään kuin rinnastavat kirjoitus- tapahtuman kaikkeen muuhun inhimilliseen toimintaan. Toiminnalla on siis vissi sosiaali- nen tehtävänsä, jossa kielen merkkijärjestelmä on osa suuremmasta merkkijärjestelmien nipusta, joiden avulla kohdataan ja kuvataan ulkomaailmaa sekä punnitaan suhdetta ja asemaa siinä.

Päätoimittaja Jussi Rusko

Julkaisija:
Kirjallisuus- ja kulttuuriseura Kirjo
Toimitussihteeri J. K. Ihalainen
Painopaikka: Siuronkosken Paino

Posti: PL 17, 37101 Nokia
Sähkö: kirjotoimitus@gmail.com

Tilaukset

4 nroa vuodessa
16 euroa tilille 114630 - 1034880

ISSN 1457 - 4985
Seuraava numero syyskuussa 2011.
Teemana: Hämeen runot.

Toimitukselle toimitettavan materiaalin
oltava perillä 10.9. mennessä.

Irtonumeromyynti
Akateemisissa kautta maan.

Kansi:

Oscar Pletsch: Child-Land (1873)

Tämän lehden numerossa annamme tilaa Hämeessä ja Pirkanmaalla vaikuttaville ja vaikuttaneille eläville runoilijoille. Tarkoituksenamme on antaa lukijoille edes pieni käsitys hämäläis-pirkanmaan runouden elinvoimasta, moninaisuudesta ja moniäänisyydestä. Runoilijoiden ikäjakautuma on vaareista ja mummoista keski-ään kautta nuoriin. Kriteerinä on pidetty sitä, että tekstit ovat aikaisemmin julkaisemattomia.

Sana *runo* tarkoittaa myös mahoksi jäänyttä naarasporoa, mutta sellaisiahan eivät runoilijat halua olla. Jokaiselle runoilijalle kieli ja tyyli ovat tilanne, kirjoitustapa ja sen valinta runoilijaa itseään. Toivon, että lukijan ja runon kohdatessa toisensa heidän välilleen syntyy ainakin jonkinlainen yksilöllinen vuoropuhelu.

Jussi Rusko

Teemana:

Hämeen uusi runo

- 2 ... Pääkirjoitus 4 ... Hämeen uusi runo
- 5 ... Risto Ahti - Juhani Ahvenjärvi - Kari Aronpuro - Erkki Aura - Miriam Brantberg
Nina Hakalahti - Pauli Heikkilä - Ritva Hokka-Ahti - Vilja-Tuulia Huotarinen -
Ville Hytönen - Hannu Häkli - Anne Hänninen - Seppo Järvinen - Kai Kyösti
Kaukovalta - Jorma Kekki - Erkki Kiviniemi - Arto Lappi - Timo Malmi - Jaana Paju
Hannu Paronen - Juha Rautio - Jussi Rusko - Sauli Sarkanen - Juha Siro -
Maria Syväälä - Ulla Vaarnamo - Kristiina Wallin - Terhi Vedenkivi - Tuija Välipakka
- 44 ... Marc-Antoine Mathieu: Jumala itse (arv. J. K. Ihalainen)
- 45 ... Erkki Aura: Runo näytä hampaasi
- 50 ... Arto Lappi: Laululento (arv. Jussi Rusko)
- 51 ... Pauli Heikkilä: Musta kulma

Hämeen uusi runo

KIRJO-lehden 6-vuotisnumero 4/2005 oli teemaltaan **Hämeen valistuneet pakanat**. Teemanumeron aloitti Risto Ahti artikkelillaan Jaakko Juteinista ja suomalaisuudesta, ja sen jälkeen samaa teemaa valotti G. Reinin artikkeli *Muistutuksia Roomalais-Katolisen Pappivallan vaikutuksista Suomessa* (Suometar-lehdestä vuodelta 1847).

Teemanumeroa värittivät Hämeen runoilijoiden sekaan ripotellut Hämeen Kansan vanhat loitsut (1915-1916). Runosivut aloitti Kaarlo Uskelan (1878-1922) taisteluruno *Pillastunut runohepo*, jonka Savukeidas myöhemmin julkaisi kirjana.

Tämänkertaisen teemanumeromme kattaus on hieman laajempi ja keskittyy pelkästään nykyrunoilijoihin ja heidän uusimpiin tai päivitettyihin runoihinsa. Olemme sijoittaneet runoilijat abc-järjestykseen, ja toisilta on enemmän runoja kuin toisilta. Kaikilta mukaan kutsutuilta ei ole runoja tullut – voi näitä kevään kiireitä ja aikatauluja! Toisaalta runoja tuli niin paljon että ne tönäisivät arvostelut ja muut jutut seuraavaan numeroon.

Osa näistä runoilijoista muuten esiintyy Tampereen Runokaupunkitapahtumassa 6.-12.6.2011. Ohjelma löytyy osoitteesta:

<http://www.runokaupunki.fi/>

Tämän vuoden Runokaupungin suojelija on 80-vuotispäivään viettävä Mirkka Rekola. Paljon onnea hänelle!

Risto Ahti

I

Näin unta, että etsin itseäni, ja
unissani näin miten ihmiset
tungeksivat minut nähdäkseen;
etsin itseäni, enkä vielä ollut löytänyt,
siksi kysyin:
Ketä etsitte?

Ihmiset sanoivat, että täällä
kuulemma on joku joka on
lakannut olemasta ja niin me
tulimme, että saisimme
osamme siitä osattomuudesta.

III

Menin naimisiin. Ai!
Enkö kuollut syntyessäni?
Eikö kasvaessaan mies
kuole tarpeeksi?

Menin naimisiin
kuin pässi, kuin hevonen
joka luulee, että pääsee
tulta pakoon palavaan
talliin palaamalla.

Naimisissa ollessani
opin, että vain nainen
voi tehdä ihmisestä
vain miehen.

V

Tietysti on kaikki koettava –
hullu kaiken kokee. Valitsin
yhden naisen, kenet tahansa,
ja hänestä tuli ainoa.

Tietysti kaikesta on luovuttava,
ja vaikka kuinka huutaa ikuisesti,
ikuisesti, on ikuisesti kuoltava,

jos ei heti
niin sitten myöhemmin.

Viimein ainoani valitsin ja
hänestä tuli
jokainen ja kuka tahansa.

VI

Ikuisesti,
kaikki,
suuria sanoja –

ikuisesti on aina
heti kuoltava.

Risto Ahti

XI

Menin jäätyneeseen metsään
ruokkimaan kauriita
mukanani leipää ja porkkanoita.
Metsä oli niin äänetön,
että kuulin enkelin lentävän ohi...
ohitseni lensi ymmärtämättömyyden pilvi
ja mieleni täyttyi valtavasta ilosta.

XIV

Kutsuit minut aterialle.
Tähän istun pöytäsi ääreen.

Näin viaton en tiennyt olevani,
en tiennyt, että olen vain, vain

tällainen ihmeellinen,
kumma

ihmisen poikanen.

Juhani Ahvenjärvi

EEDEN

Kauttaaltaan oranssi kartta ei valehtele.
Sen merkinnät ovat niin ylenpalttisen
runsaat, että se pätee kaikkialla,

Mganistanin vuoristossa tai
kreetalaisessa rotkossa jossa ei

luulisi kasvavan mitään. Rotko kukoistaa:
aamukaste kapuaa sen appelsiinipuihin

Juhani Ahvenjärvi

PÄÄSIÄISEN TIENOO

- informalistinen runo

Mika Waltarin puisto on talvella valtavan kaunis.
Sen lumi on erityislaatuista, kaupungin muita

puistoja tallatumpaa. Ehkä se johtuu puiston
pienuudesta: jänikset ravaavat hangessa

valtoimenaan, mutta spinnaavat kurvissa
hallitun pakottomasti.

Myös omat kävelyretkeni lyhenevät:
kahvi jäätyy kalikaksi termospullossa.

Mietin miten kauniin mustan palkin siitä saan.
Asetan sen vaasiin, narsissien sekaan sulamaan:

kimppu oikoo hartaasti ja pitkään varsiaan.

On kylmä kevättyö, risteyksiä
lämmitetään ennen kaivuutöitä,

öljyn tuoksu tuntuu niin kuin
ohittaisin pysäköidyn auton

HÄMEENPUISTO

Oranssitakkinen mies on leijunut
aamusta asti latvojen yllä ja
käyttänyt kimeää sahaa.

Kuulo katoaa kevättiltaisin, kaupungin
kaasujen seassa lehmusten vahaa.

Mahla on tankannut koivujen rungot
polttaakseen pienillä vihreillä liekeillä puut

Kari Aronpuro

TAMPERE

Mikä oikeastaan on Tampere?

Se on Otavalan pinnikoulu ja vapaaherra H.H. Boijen yleishyödylliset maakaupat.

Se on kupariseppä Abraham Haggmanin tärpättipannu tontilla n:o 1, satulaseppä Anders J. Stromin sänky ja päällysvaatteet sekä sepän työkalut, jäämistö, joka myytiin huutokaupalla juhannusviikolla 219 vuotta sitten.

Se on tuiskuinen aamu, jona Viivi jätti taakseen katsomatta upean talonsa ja ateljeensa, jossa oli monia innoituksen hetkia viettänyt.

Se on käytetty *Veni, vidi, vici* -kondomi, josta Virran Pepe puhalsi Pirkankorttelin halkotarhassa erillisrauhan syksynä valkoisen ilmapallon.

Se on Tammelantori, josta JR 16:n miehet lähtivät Talvisotaan.

Se on Näsinneula, josta voi tarkastellasulan veden muotoja: ulappaa, lahtia, poukamia, niskaa, virtaa, koskea ja suvantoa sekä jähmeän veden muotoja: silojäätä, lumilakeuksia, -valanteita ja -selänteitä.

Se on Verkatehtaan vararikko, surusaatto vuolteen yli kaupunkiin kasvimaiden taakse. Rautaristi tehtailija Axel Israel Frietschin ja hänen kaksikuisen Theklansa haudalla.

Se on kveekari James Finlaysonin polvirukous kauppaneuvos Lundahlin luona Kauppakatu kymppissä.

Se on kuiskuttelu pormestari Thilmanin teerenpelistä sokerileipurin kauniin rouvan kanssa Porvoon valtiopäivillä.

Se on Koskipuiston penkki, jolla luin Paul Cezannen kirjeet ja elämäkerran. *C'est effrayant, la vie! C'est effrayant, la vie! C'est la vie!*

Se on lehmä, jonka punainen sotilas talutti idänpuolen tulipaloista, Verkatehtaan halkopinoilta Amuriin. Se on Särkänniemen lato ja "rumpit", rupikonnat ja delfiinit. Sähköpässi.

Se on kultasepänkisälli Gustaf Lindell uudenkarhealla rautatieasemalla ostamassa toisenluokan menopilettiä Helsinkiin

Se on Martti Jarkon jalkakynä ja Kimmo Kaivannon Tappara-logo.

Se on Jalmari Finnen satutunti Raatihuoneella, saman sukututkijan kotiseutupainotteinen idea Hämeensillalla: Wäino Aaltosen pronssi-valut: Eränkävijä, Veronkantaja, Kauppias ja Suomi neito, joita soisin kierrätettävän Prahlan Kaarlen-sillan kamujen ja Rooman Ponte S. Angelon enkeleiden kanssa.

Se on runoilija Kaarlo Uskela kirjoittamassa vetoomusta *Suomen sivistyneistölle* Kansan Lehden huhtikuun kolmannen päivän numeroon. Se jäi sinä vuonna viimeiseksi.

Se on lasten rakastama Kevät-suihkukaivo keisari Aleksanterille
nimetyn kirkon edustalla.

Se on Morkku ja ratapihan peltimakasiinit ja Erkkilan rautatiesilta,
kevään '18 massateloitusten aitiopaikka.

Se on valkomesikkä Sammonkadun postin paikkeilla, jauhokoisa
Rantasen talkkunapussissa. Haulitorni.

Se on Metson lukusali, jossa kirjoitan pastissia Jorge Luis Borgesin
runosta Buenos Aires.

Se on kirjasto, jossa emigrantti uurastaa oppiakseen tämän kielen.

Se on joukko tulevia migrantteja ja emigrantteja pänttäämässä pääsy-
kokeisiin, kuka havittelee lääkäriksi, kuka juristiksi, kuka yritysjohtajaksi.

Se on vanhan kirjastotalon sali, jossa löysin Walt Whitmanin mahtavan
Laulun itsestäni sekä Carl Sandburgin Chicago-runot: *Maaailman
siantappajat, / työkalutehdas, vehnävarasto, / rautateitten rakentajat ...*

Se on päivä, jona älysin: rono voi olla muutakin kuin säkeitä
mittojen korsetissa. ..

Se on musta kuusi, josta Ruotsalaisen prikaatin vapaaehtoiset taittoivat
havun hattuunsa eräänä huhtikuun yönä.

Se on kirkko, jonka alttarille astutaan ehtoolliselle kasvot
auringonlaskun suuntaan ja jonka tiilten
saven sekoittaminen maksoi monen hevosen hengen.

Se on porvari-entisille kasvimaille piirretty esplanadi, Muumilaakso
(siellä on taas tänään turisteja Japanista) ja Vapaudenpatsas (nuori
mies kalpa kädessä munasillaan). Havuseppele.

Se on ne torppien nimiä kantavat kaupunginosat, joissa en ole koskaan
käynyt, asiakas, joka huomautti kirjaston viitan osoittavan väärin
(se minuakin haittasi vuosikaudet, jossain). Se on Ylägrilli Ylöjärventien ja
Vuorentaustantien risteyksessä, Teivon Liha, Vaakon Nakki ja Ikurin Vire.

Se on vetopasunisti Acre Karin *Enkeli taivaan lausui näin* hottina VPK:lla.

Se on tiedekeskus Hermian hankkeet ja keksinnöt, kaikki se toimeliaisuus
josta tein tietueita *Anturista ja Tampereen talousalueen yritysviestistä*
Arto-tietokantaan.

Se on *Milavida*, vaimoni ympäristötaideteos, kaksoispiraali, tuija- ja
aroniapensaita, kesäkukkia, sepeliä sekä keltaista, punaista
ja vihreää valoa Peter von Nottbeckin palatsin pohjoispuolella.

Tampere on paikka jossa vartuin sotien ja säännöstelyn vuosina,
se on Aleksanterin kansakoulu, hammaslääkärin vaihtovirtapora
tyttöjenpuolella, maskin loyhkä Pyynikin panimolta pakkasaamuna.

Se on toisiinsa kietoutuneiden moneuksien poissaolojen
ja läsnäolojen tuntemukset, se on aaveraaja, se on kaikki se
mikä revitty, kaikki se mikä rakennettu uskossa "kasvuun"
ja "kehitykseen". Se on Kauppahalli ja Paperikauppa Taidehallia
vastapäätä. Puoti, josta Gunnar osti ensimmäiset värinsä
ja siveltimensä. Se on rouvien mielestä aivan liian kuiva
kuohuviini Ruotsalaisen Klubin uuden talon vihkiäisissä. Se on se
Viattomien lasten päivän ilta, jona lives voitti HIFK:n 5-3
Koulukadun keinojäkäkalossa.
Se on Väpi setelissä.
Tamperealaisia tamperealaiset.

NÄPSÄYTTÄÄ

Näpsäytin Näätää käsialasta.
Sinä näpsäytit näet Näätää näennäisesti.
Hän näpsäytti Näätää kovakuoriaisista, kovanlaisesti.
Näpsäytimme Näätää kääseistä.
Te näpsäytitte Näätää käsittämättä kättyisyyden syytä.
He näpsäyttivät Näätä näkyvästi; Kostin valtakirja hylättiin.

Mannerin säkeessä / puut pakenevat, ja näädät, ja näädät./
ei tunnu näpsäyttämisen makua –
harvasta seinästä tuulee, ja tuulee
lunta lattialle.

Makarius, H.M. Keisarin, koko Venäjän Itsevaltiaan
NIKOLAI II ALEKSANDROVITSHIN kamarikasakka
näpsäytti sormiaan 24. lokakuuta vuonna 1898
pyhän jäännösten muuttamisen muistojuhlissa
Maltasta Hatsinaan.

Näkyvä käsi näpsäyttää näkymätöntä
Mr Taylor napittaa paidan ylhäältä alas.
Hra Kuusinen napittaa paidan alhaalta ylös.
Zephyrus näpsäyttää Apeliotta.

Teoksesta Kari Aronpuro: *Lehmän henkäys*
tekijän itsensä päivittäminä.

Erkki Aura (sanat & sävel)

MOGADISHUN TANGO

Yö

on epätavallisen hiljainen,
ei kuulu tykkien kumu.

Ei

puhko suuliekit pimeää,
ja maiseman peittää sumu.

Puhkipalaneessa talossa
valvoo vain yksi sotilas.
Säpäleiset ikkunat ikkunat
kuuluvat kerran hänen kotiinsa.

Hän puhdistaa Kalashnikoviaan
ja puree hammastaan,
ja silti silmänurkastaan
käy kyynel virtaamaan.

Hänen silmissään päilyy lähde
tummapunainen,
ja raivon meri katseessaan
on jäinen ja tuskainen.

Hän ei ole iältään vielä yhtätoistakaan
silti tuntee paremmin konepistoolin
kuin keinuhevosen.

Lelut hänen leikeissään
välkkyy, lentää, räjähtää
ja sijaan äidin hellyyden
hän kuulla saa vain laulun luotien.

Hän on lapsi ja sotilas,
Mogadishun lapsisotilas,
ja kun lapset meillä lähtee luistelemaan,
hän lataa aseensa ja lähtee tappamaan.
Ja kun meillä lapset uinuu unta makeaa
hän pyyhkii kyynleet ja lähtee hautaamaan
kuolleita tovereitaan.

Hän ei ole vuosiltaan vielä yhtätoistakaan
silti tuntee paremmin käsikranaatin
kuin leikkitraktorin.
Lelut hänen leikeissään silpoo, viiltää, viheltää,
ja sijaan kehtolaulujen hän kuulla saa
vain käskyt kersantin:
Lataa, tähtää ja laukaise!
Lataa, tähtää ja laukaise!
(Kp:n tulitusäänet)

Miriam Brantberg

lentoaseman lattiat ovat tylsän värisiä
ja tuolit ovat kummallisen mallisia
tahdon ajatella muita asioita enkä odottaa turhautuen
mielisairaat ja nukkuvat suhtautuvat kuvitelmiin tosiasioina
minä uppoudun sinne minne mielisairaat ja nukkuvat
aivan helposti siirtymää tuskin huomaamatta
sen alle minkä päälle on tehty identiteetitön teos nimeltä todellisuus
siellä valoa tunkevissa säröissä kohtaan äärettömän
taitavan performanssi taiteilijan joka istuu tekemättä mitään saaden sen
vaikuttamaan kuin hän tekisi jotakin hyvin oleellista
kuin piirroksistani muinoin piirretystä
tulee eteeni vakavakasvoinen viiksekäs mies joka rikkoo munia päähänsä
ja yhdestä munasta
kuoriutuu hänen päähänsä iloisempi mies, aivan pieni
mutten minä sitä enää jaksa ihmetellä.

Ameban liike silkkisen pehmeästi.
Tomussa ja tuhkapilven alta
kupristaa kulhoksi kätensä
sade lankeaa sinun sydämestäsi niihin.
Kansa elämysten kourissa
alkaa viljellä mielettömyyksiä
olennainen hukassa
absurdismia
kuvia ilman sielua
eivät mene ihmistä kohti
vaan pois päin
sopeudutko
tiivistymään
peittymään pinnalla
toiset voivat sopeutua nopeasti
muuttuviin olosuhteisiin
tunnevaltaisuus
affektiivisuus
entä naiset riisipelloilla
entä isoäitimme lapset jaloissaan navetassa
entä hankeen jäätyneet sotilaat
entä sairaat maat ilman vettä

lapset ilman ruokaa
täällä sytytetään valoja
Syön pieniä siemeniä
bussissa istuva tyttö huokaa puhelimeensa.

Lähden viikonlopuksi maalle
maalle missä on metsä
jossa on pimeämpää ja hiljaisempaa
pitäisi muuttaa lähemmäs luontoa taas
nojailen kitarakoteloon odottaessani
toista bussia
tyttö kysyy aikaa
ei minulla ole kelloa, aikaa kyllä.

Niina Hakalahti

Aina kun näen työmiehen,
minun täytyy saada tarjota hänelle kahvia.
Jos en onnistu,
olen levoton ja onneton,
päivä on pilalla.

Toiset pörräävät pakettiautoillaan rautakauppojen pihoilla,
toisten kohtalona on paperipöly ja tietokoneen hurina.

Mutta kun onnistun tarjoamaan työmiehelle kahvia,
saan hetkeksi yhdistettyä kaksi ikävää.

Nostalgia on suuri kuin norsu. Se ei mene pois,
vaikka minulla on nyt jo kärpäslätkä.
Nostalgia on harmaa ja lihava,
se töytäälee minuun pehmeänä, mylvii,
on mahdoton.

Huokaisen.

Luovutan.

Painaudun sen kylkeen
ja kuuntelen, kuinka eri vuosikymmenten äänet
puhuvat tuntemattomilla taajuuksilla.

Yritän sanoa rakkaani
sanon pölynimurikauppias
Sanon itselleni päivää, ottaisitko kahvia,
kieltäydyn,
koska olen epäkohtelias tai ehkä en pidä kahvista
en tiedä sitä vielä
minä olen vain pieni nainen vanhassa volkkarissa
tiellä, jota Destia, Destiny
pitää kunnossa
jotta me kaikki voisimme ajaa
kohti päämääriämme, kysymyksiämme

Pauli Heikkilä

osa triptyykistä
Elä'män kevät ja syksy

I KEVÄIN

On satanut räntää,
tuulessa se haihtuu kohta.
Aurinko kuumottaa leikkimökin kattoa,
siellä tytöt jo istuvat.
Alppiruusut venyttelevät,
herätäkö vai ei.

Puun oksalla
paikkauskollinen lintu,
oksan päässä linnun laulu.

II AINA SATTUU

Ruoka uhkaa palaa pohjaan.
Puhelin soi.
Televisiossa on alkamassa odotettu loppukilpailu.

Vaimo pyytää puhelimeen:
kauan kadoksissa ollut ulkomaanystävä.
Ovikello soi,
nyt ei ehdi puhua vaikka mikä olisi.
Vaimon työkännykkä soi.

Ovesta pelmahtaa tyttären kavereita.
Tytär on ehtinyt vaihtaa kanavaa.
Loppukilpailua kuulutetaan jo.
Vaimo poistuu yläkertaan setvimään työasiaa.

Ruoka uhkaa palaa pohjaan.
Selostus ei erotu koska tyttären kaverit mekastavat eteisessä.
Ei tahdo löytyä puista paistinlastaa.
Tytär tulee kysymään voivatko kaverit jäädä yöksi.
Eivät. Pitää kysyä äidiltä
mutta äiti puhuu nyt tärkeää puhelua.

Ovikello soi.
Anoppi ja appiukko ovat tuomassa marjoja pakkaseen.
Samaan rakoon ehättää remonttimies:
mitenkäs sitten noiden ikkunoiden kanssa?
(Jehovia
ei nyt jostain syystä kuulu paikalle.)

Ruoka uhkaa palaa pohjaan.
Kuumaa rasvaa roiskuu näpeille.
Kiljahdus – manauksia!

Kiljahdus – voitoksia!
Tytär kinkkaa keittiöön varvastaan pidellen ja kiroilee.
Ei saa kiroilla.
Vaimo tulee alas juoksujalkaa ja huutaa
mitä helvettiä täällä taas huudetaan.

Enkeli lentää ohi.

Tytöt tömistelevät yläkertaan appiukon, vaimon, anopin ja
remonttimiehen välistä.
Puhelin soi: vanhempi tytär tarvitsee rahaa.
Vaimon toinen kännykkä soi, siellä on joku kysely,
vaimo ei voi vastata koska on jo puhelimesta.
Ruoka uhkaa palaa pohjaan –

Appivanhemmat ovat saaneet marjat pakkaseen.
Remonttimies on kiireessä ja sanoo palaavansa asiaan.
Ulkomaanystävä on luvannut soittaa uudelleen
eikä töissäkään ollut mitään ehdottoman tähdellistä.
Tyttären tilille aiotaan siirtää rahaa.
Kaverit lähtevät ulos, eivät olekaan jäämässä yöksi.

Television ääni kuuluu taas:
hieno finaali, uusi upea maailmanennätys!

Ruoka on herkullista.

Ritva Hokka-Ahti

Mennyt

Puhun jatkuvasta kärsimyksestä, sinä puhut valmistautumisesta talveen. Suunnittelet uutta vesiallasta, kukkivia hyvin hitaasti kasvavia vaaleanpunaisia lumpeita. Kymmenen vuotta odotusta!

Kärsimys nakertaa kasvojani kuin kylmyys. Sanot tomaattien kärsivän köyhästä maasta. Mitäpä minulla on tomaatteja vastaan, Lontoon vientiä en kuitenkaan halunnut. Vaalin sitä, mitä en saa takaisin. Kahta koiraani, yötä Kasnäsissa, pientä kukkaniittyä Lemlandin kirkon takana!

Lokakuussa vihreys katoaa. Vain varikset jäävät, muut linnut lentävät pois. Pitää laskea tarkasti, kannattaako elää vai ei. Kannattaako lähteä etelään, kannattaako viljellä tätä kärsimystä.

Ensilumi

Ensilumen jälkeen pelkkä hiljaisuus. Kukaan ei halua karistaa taakkaa harteiltaan, ei ruoho eivät puut.

Maa nukkuu, linnut nukkuvat sulloutuneina päällekkäin. 25 sinitiaista yhdessä pöntössä, alimmaisit tukehtuneina, pienet unien patjat!

Kärsin tarkoituksen puutteesta, pelkään talvehtimiseni epäonnistuvan. Olen lunta ja jäätä, josta on paljon vaivaa yhteiskunnalle.

Sen kello petti, unohti kasvattaa siipisulkia, ei se olisi kestänyt pitkää muuttomatkaa. Näin sanovat ornitologit, jotka tarkkailevat talveen unohtuneita muuttolintuja.

Talvi

Metsän talvi on niin kirkas, että voin huoletta itkeä. Polku on kapea, kuuset mustat, oksilla riippuu tiaisia kuin kyyneleitä.

On niin kaunista, että itken, vaikka tarkoitan menneisyyttä. Olen ajautunut kauas itsestäni, oudot ääriviivat, niiden epäselvyys.

Seison kallion päällä vasten tuulta, vettä vuotaen. Minussa on monta minua, kerroksia, liitukauden kuivaamia luita, ennen kaikkea tunnistamattoman esi-isän kallo, homo erectus tai sen sellainen. Siitä tiedetään tuskin mitään.

Parantumaton

Olet pesiytynyt minuun, löydän sinut mielestäni tämän tästä.

Monta vuotta on kulunut,

olen harsuuntunut ja melkein unohtanut sanat, jotka piti sanoa sinulle.

Sinusta en tiedä, joskus olen nähnyt kuvasi tietokoneen ruudulla,

mutta se näytti joltakulta muulta.

On pilvilinnoja, jotka eivät koskaan valmistu, Sagrad Familia.

On pilvilinnoja, jotka repeävät, maanjäristys.

Hauraimpia ovat unelmat, jotka hajoavat kosketuksesta, sinä.

Miten kummallista potea kuumetta jota ei ole olemassa.

Sinä lähdit, koska pelkäsit tartuntaa.

Silti jäit tallelle tietokoneeseeni, kuva.

Haluaisin unohtaa, mutta olet minulle rakas kuin kuollut,

jonka kuvaa säilytetään kirjahyllyssä.

Kumpi meistä luovuttaa ensimmäisenä, minä vai minun haaveeni?

Kuumeen viilentämiseksi lähden kanssasi meren rannalle.

Tuuli ulvoo, sataa kaatamalla rakeita, vettä, lunta.

Annamme toisillemme muistoksi linnut veden yllä,

mustia kiviä, myrskyn.

Vilja-Tuulia Huotarinen

1.

Eno Hirvenpää! Eno Hirvenpää!
Tule taas saliin puhumaan politiikkaa.
Olen sairastunut kesäyössä.
On niin hiljaista, huutava pula
kesäyö on tappanut historian, muistini.
Eno Hirvenpää, puhutaan silloista, täällä ei ole yhtäkään
jota ei olisi räjäytetty tai yritetty räjäyttää
puhutaan laittomista kuppilatyöntekijöistä
niitä ei ole sillä kaikki ne on laittomia.
Puhutaan arabilinnoituksista
joiden siniset ovet kääntyvät sisäänpäin
ja jotka katoliset ottivat kappeleikseen.
Puhutaan siitä kumpi on parempi
kansan diktaattori vai diktaattorin kansa.
Puhutaan tunnussanasta joka on muuttunut.
Toistetaan tunnussana.
Toistetaan se vielä kerran.
Perhettä ei menetä koskaan, sanoo Don Corleonen vaimo.
On niin paljon / mitä puuttuu!
On niin hiljaista / hävittäjät tulevat!

2.

Perheessä meillä on kullakin paikkamme mutta eno Ruusunpuna on *avoin vaihtoehdolle*. Hän on tie iloon, nautintoon ja välittömään kosketukseen. Hän tietää että sen joka haluaa säilyä koskemattomana täytyy muuttua. Ei ole suljettua lipasta jonka voisi avata ja *tutustua enoon paremmin*. Ei voi ymmärtää mitä hän on kokenut *tullakseen siksi mitä on*. Sillä mikä on totta ei ole merkitystä, *kaikki on suhteetonta*: hänen hiuksensa jotka kasvavat päästä ylös- eivätkä alaspäin, korut, hapsut, helisevät tiu´ut. Kaikki perustuu siihen ettei enoa voi jäljittää. Hänessä on *jälkiä kaikkialta*. Reitti joka vie helmen luo vie toisten jälkien pariin, leivänkannikoihin jotka on pudotettu kaappien taakse. Ovatko ne eno, *se oikea jota nyt etsitään?* Eno Ruusunpuna ei vastaa. Hän tietää miksi Mona Lisa hymyilee ja hän hymyilee siksi.

3.

YHTÄKKIÄ TIEDÄN:

PUUT EIVÄT SYTY

ME MENETÄMME KAIKEN.

EN ENÄÄ KOSKAAN LÄMMITÄ TÄTÄ SAUNAA.

PUUT, ILMA EI RIITÄ, KAIKKI SUPISTUU, EI OLE TILAA HENGITTÄÄ

HOMMAA KERÄÄNTYY JA SITÄ YRITTÄÄ YSKIÄ POIS

IHMISIÄ JOILLE EI VOI SANOA VASTAAN.

TAHTOISIN KIRJOITTA KIRJEEN DORIS LESSINGILLE

JOKA YMMÄRTÄÄ NÄITÄ TILANTEITA.

KIRJOITTAISIN:

PIRU PERIKÖÖN SELLAISET JOTKA MUKA KATSELEVAT

PITÄISIKÖ ISTUTETUT KASTELLA MUTTA EIVÄT TODELLA KATSO.

MYÖHEMMIN VENEESÄ KYYNELIÄ

EN SAA KIINNI LAIDOISTA, PIENIÄ KALOJA

ENO LENTOKONEENTEKIJÄ SANOO.

LUMPEITA, NIIDEN ALLA

LUMPEIDEN VARJOT JA VARRET.

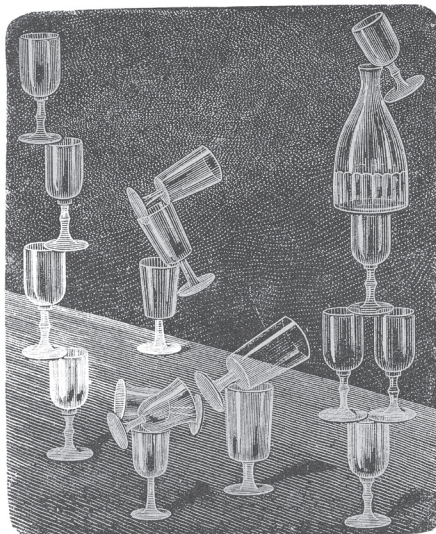
Hyvän on kuunneltava pahaa

muuten hyvä muuttuu pahaksi.

Silloin kun kaikki oli vielä hyvin,

sanomme joskus

mutta on epäselvää mitä aikaa tarkoitamme.

Ville Hytönen

Uhripappi repi kontiaisen kynnet ja kirveellä löi päähän. Sokean eläimen huuto kuului läpi Kominmaan ja niityllä saakka kansa koki kuolevansa. Kuusipeura joi joesta vettä, joki kuivui. Jäi tie ja tielle naapurimaasta porttivahti, venäjänkarhu karheimmasta.

Aurinko ja kuu katosivat, jäi kouvo, ikaikainen sana, para, kratti, liemu perkunas.

*

Yhtä lailla sylipainia, otti miehet hyppi läpi nuotiotulen. Toiset lauloivat karhunlauluja toisten nylkiessä karhua, ja miehet ja naiset sitä suutelivat ja kauniisti puhuivat, ja karhunnahka tuohikorissa paikalle kannettiin.

Oksista sana, ohtosta virsi. Kuunsirppi leikkaa karhun taljan, sillä kuu on valo ja talja tämä maa.

*

Miehet kunnostivat veneitään ja kuin lokit illalla olisivat kuiskineet, ottivat kiviä mukaansa ja pudottivat puroon. Nyt luodoilla vaatteita pestessä naiset huusivat ja miten lie käynytään, ei miesten kuulo vielä sinne riittänyt.

Pitkä yö, lokit rannoilla jo laulavat. Pitkä yö, voipuneet, rammat jumalat.

*

(Kolmannesta runokokoelmasta Karsikkopuu, Tammi, syksy 2011)

Hannu Häkli

JÄÄMISIÄ

Muistat hajuna kattorajan seittiliaanit
sahajauhoerämaan yllä
merirosvolantti kitalaessa
musta aukko,
sama kohta johon vuosia myöhemmin
sovitit pistoolin piippua.

Katseesi juuttuu
yönmustan kahvin pinnalla
kieppuviin rasvakuvioihin.

Vastapäätä istuu poika,
hän muistuttaa sinua pienenä.

*

Kuusten rauhoittava lepopulssi
nenästä nieluun leijuva pihkantuoksu,
hetki joka istutetaan mieleen.

*

Vankat kylkiluut töröttävät
kolme askelta muurahaiskeosta

kuusten välistä suodattuu
jännitystä tihkuvaa ilmaa

hengitä sitä keuhkot täyteen
tarinat syntyvät kuin hirvenvasat

suonsilmästä nousevaan
uuteen kevääseen.

1.

Langat, vastaavuudet;
sormeni, silmäni
ja tähdet, näen ja yletyn
takaisin ilmojen halki
- hetken nurinpäin
tänne kietoutuneena

*

Jäljet sekoittuvat,
kivien murskaa -
loiston silmänräpäyksiä;
kaiken ainesosat tähdistä,
mosaiikkien palasia
joihin kuvailtu siipiä

Korkeat huoneet,
tyhjyys kaikuu -
temppealien rauniot, alttarit
kaikille jumalille
Jumala on hakattu kiviin
avoimen taivaan alla

*

Yksinäisyys, joka ei päästä
lohduttautumaan mihinkään
tekee palveluksen

Muisti ja ennaltatietäminen sekoittuvat

Tämä silmänräpäys,
kevyt on painavinta
vaikka aika nujertaa tahtomme
Meistä tulee siruja
joista ruoho ja valo
heijastelee

Heinää pään alla
tähdistöjen keskellä
Yksinäisyys on suurempi tilaa
äärettömyydestä toiseen

*

Olemme menneen silmukan aukosta
hetken
viilleyt kalat

Kuka asuu kasvojeni takana?
"Minä olen" hän sanoo ikuisesti
eri muodoissa?

Planetaariset langat
vetelevät
vain pienoisia muodonmuutoksia;
sarjakukkaisten kasvien teriä -
kaikki vuotaa samaan

2.

Muistoista punottu kehä;
aistien kudemat,
menen nukkumaan kaislakoriin
liikkumatta
veden äärellä

Entropiaa vastaan;
hiekanjyvistä koottu maailma
miljardit maailmat törmäilevät
perhosmassat
hajottavat järjestyksen,
liitutaulu aina kirjoittamaton
valossa

*

Viivojen ja kaiken suhteet, tiet -
veteen putoilevat raitapuiden oksat
ei mitään varten pudonneet vain heijastamaan
vuodenaikojen vaelluksen
ja taivaan katon
katoamista vasten

Yhdenillanelämä;
kaislikon suhina kätkee minut
veden rytmi olleen
Kaislat alkukirjaimia,
alkuluvut hiekanjyvien verran
Aine kietoutuu olemattomuutta vastaan;
läpäisee hetkien armon

*

Jäähyväisiä lakkaamatta -
hiukset iho solut
suru muisti
sfäärien meriin
tähtien parvet nimeämättä

Vuorovesi ja hiekkatuhka koonneet
kumpuhautoja,
vilirovokkien peitot
pikkuruiset kukat, sitkeät
Olen kiinnittynyt tähän
pitelen sylissäni merta ja hiekkaa syövää
tiheää valoa
kasvoni tälle päivälle, vaikkei kuvaile
todeksi

Hiekasta puhalletut päivät hautovat
lintujen munia

Hiekkanutket, vain vedestä painavat

Vaihdun, en ole mitä ajattelen,
tottumusten tila

3.

Kenelläkään ei ole lisää annettavaa
tähän joka jo on
On vetäydyttävä kuin vesi
annettava valon olla

Horror vacui -
vyyhtien seulomista ja purkamista
ja punomista kuin se jatkuisi ikuisesti
aineen ilmiäsuissa
tapahdumme näytelmissämme

Aina ohjaa jokin ulkopuoleltamme
tai sisäämme teljetty seurausten raide
jota luulemme valinnaksi

Ahdistus, tuttu,
saa tuntemaan eläväksi,
että erottaa itsensä olemassaoloa vasten
erillään
ettei
liukene perimmäiseen Iloon

*

Valkoiset hevoset niityllä
nuolevat toisiaan, sumu
taipuilee kuin mustekalojen liha
Piikkilangan takaa katson
ja punaisten unikkojen
varisemisen:
Jokin lepää Itsessään
muotojen takana
valon ja merien synnyn

Seppo Järvinen

Ihminen on onnellinen vain kerran elämässään

Vanhaisäntä laski potkukelkan rottosella mäkeä alas kyläkaupalle. Vakaana tarkoituksena hänellä oli yhdessä kauppiaan kanssa panna kilju porisemaan. Kiljussa on seitsemän miehen voima kun sen taiten tekee. Kanisterissa se hyräilee mukavasti univirttä laidastavedettävän alla. Kilju on suomalaisen miehen sielunpalsami.

Mäki vietti jyrkästi. Porilainen oli lentää vanhaisännän päästä. Tuo vahvasti miehuulliselta hieitä haiskahtanut päähine oli kunnialla selvinnyt talvisodan pakkasista. Sitten pimeni. Kelkka singahti ojanpenkan yli pellolle ja vanhaisäntä seurasi kaaressa. Haukkasi kerran kirpeätä helmikuun ilmaa kuin nektaria, kouraisi sydänalasta, korahdi viimeisen kirouksen, jumal' avita. Ei ollut läsnä taivaallinen voima. Pari kertaa potkaisi kuin heiniä olisi ladossa tarponut.

Se oli komea lähtö vailla pippiä tai pappia. Niin lähtee suomalainen mies, enempää metelöimättä. Sovittelen jalkaani vanhaisännän kumiteriä.

Ei ole minusta luonnonvaraiseksi eläimeksi; ahvenensintin pyytäjäksi.

Vene lammen rannalla lahoaa. Pitkään odotti verkon laskijaa.

Iloisia väärinkäsityksiä

Romantiikkaa! lukijat vaativat. Ilman romantiikkaa elämä ei ole pierun arvoinen. Anteeksi tämä pejoratiivinen määritelmä. Runoilija kirjoitti kammiossaan ironisen vastauksen: Romantiikkaa. Tämä aiheutti väärinkäsityksiä. Väärin käsittäminen on oikea tapa lukea. Runoilija kirjoittaa ajatuslyriikkaa. Hän on kielen matemaatikko. Hän asemoi, hän selittää.

Kirjoitan siis romantiikkaa, kaiken väärin käsittämisen uhalla. Ihmisen yksinäisyys on vähemmän romanttista. Katselin luostarin puutarhassa hanhilaumaa joka marssi hanhenmarssia. Mikä romanttinen näky! Häkissä sirkutti kaksi tusinaa keltaista ja valkoista kanarialintua. Linnut suutelivat toisiaan. Oi, mikä kauneus ja hellyys. Opettelen lintujen kieltä.

Mikä ihmistä riivaa! Jos uskallat katsoa köyhää silmiin, olet jo rohkeuden kolmannella askelmalla. Jos tyhjennät taskusi turhuuden kolikoista ja ostat nälkäiselle leipää ja viintä, olet rohkeuden neljännellä askelmalla. Ei ole eroa sillä, ruokitko sorsia tai nälkäisen ihmisen. Olet oikealla Polulla. Älä huuda avuksesi jumalia tai isää saatanaa. Mene lähimmäisen luo vaikka maailman ääriin ja kerro hänelle rakkaudesta. Se on tosi teko. Jos hän antaa sinulle vettä, ota se iloiten vastaan. Se on veden pyhittämistä. Olet lähellä päämäärää.

Tartut lähimmäistä kädestä kiinni ja hän johdattaa sinut viidakon siltaa pitkin kuohuvan joen yli. Eikö tämä ole todellista veljeyttä vailla pyyteitä? Luottamuksesta syntyy palava pensas.

Vastataneen lumen valkeus ja pehmeys on neitseellistä. Tämän ymmärtäminen vaatii silmänröpäyksen, aivan samoin syntymä, rakkaus, kuolema, ovat kirjoittamattomia lakeja, jokainen ne kokee, jokainen ne menettää. Eikö tämä ole romantiikkaa, huomisesta emme mitään tiedä.

Kai Kyösti Kaukovalta

Kaikki Linnut Ovat Vaiti

Hämäläisen suviyön hiljaisuudessa
nyt täällä juhannuksen tienoilla
kun aurinko meni aloilleen
ja tulee sieltä taas
ja ukonilma väijyy jossakin tuolla nurkan takana

Me vain kuuntelemme
Kyllä me tiedetään
mitä täällä on ennen sanottu

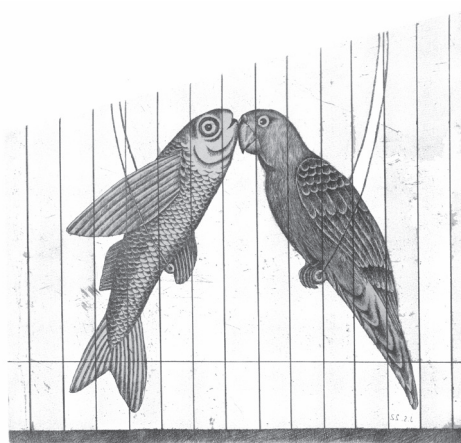
Sulle laulan neiti kesäheinä
näin on sanottu
Kyllä me tiedetään mitä täällä on sävelletty,
mitä täällä on soitettu,
ei tarvitse meille kertoa siitä asiasta mitään

solo

Kuunnelkaa kuinka linnut ovat hiljaa
Kaikki linnut ovat hiljaa

solo

Aina kysytään kala vai lintu
Molemmat ovat tänä yönä hiljaa
Yksikään kala ei ole tuosta vedestä hyppinyt
ja linnut ovat vaiti

Erkki Kiviemi

JYSKYTYS

Koiria nukkuu taivaalla,
penkkejä vilisee meressä,
lokit liukuvat puoliympyrää.
Tärisevässä kolkkeessa
metsät syöksyvät sivuitse,
sinisensameat vuoret matelevat,
peltihuoneet humisevat.
Näen taakseni,
koska elän selkä edellä.

Tummenee.
Tämä aamu on ilta.
Yöt päivät levottomissa tuoleissa
kiidän nurinpäin.
Raiteet vievät lapsuuteen,
joka alkoi kun synnyin
jalat edellä
ja äiti katseli katosta.

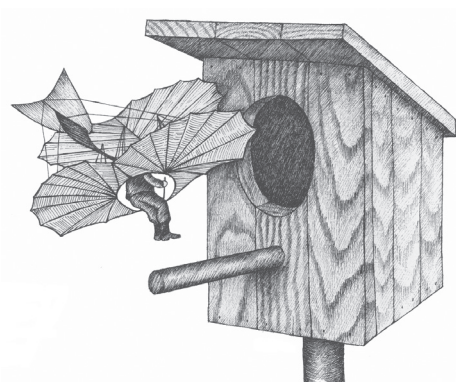
Pilven harmaudet kerroksissa
talot täynnä sinisiä aukkoja,
kaislat norsunkorkuisia,
meri lyijyä, ja edessä
ruohon vihreys keltainen
lintu kimmahdelee ylös alas,
muuntaja vanha, tiet uusia.

Juna jarruttelee ulisten,
ilmastoinnin humina ei lakkaa,
lapsi puristelee muovilelua.
Siirryn uusille raiteille,
toisiin maihin, vanhoissa vaatteissa,
rinnassa sama takova kysymys:
mistä ja minne matka minut vie?

Arto Lappi

Kädet tarraavat,
katse kurkottaa yli reunan.
Voi aistia kuinka
se leviää käsiä leveämmälle,
pöydänalainen hymy,
tuoreempi kuin itsellä.
Lapsen silmät nauravat
meitä, nähneitä hölmöjä.

Luulee kaikkia emokseen.
Hetken ajan vastakuoriutuneesta
voi tulla mitä tahansa
linnun ja ihmisen väliltä.
Eikä leimautuminen lopu,
muuttaa vain muotoaan.
Tekee toisista alkoholisteja,
toisista runoilijoita.
Ja kyse on vain tyhjiydestä,
joka monin tavoin viettelee meidät.

Naisen ainoa synti
oli asettaa viikunanlehti
itsensä ja miehen väliin.

Ja mies sepitti
tarinan lankeemuksesta,
loihti Eevan syöttämään
käärmeen tarjoamaa omenaa.

Tämä oli hylätyn rakastajan kosto,
flèche ja touche, kanonisoitu isku
suoraan navan alle.

Voi sitä, pieri
ja vaikersi perään
mietiskelysalissa.
Sata sormea nousi
yhtä aikaa huulille.

Näin tämä pahainen
paljasti erehdyksessä
koko joukkion.

Timo Malmi

Hämeen neito

Minä odotan

Kun pakkaat, älä ajattele, mitä otat mukaan.
Poimi vain sydämesi tuoksuvimmat kukkaset.
Katso ikkunasta ulos: valitse taivas tai maa
ja sieppaa auringon säteet,
jotka ovat sinua lämmittäneet.

Kokoa katseellasi keittiön kaapista arkisin kuppi,
olohuoneen kirjoista ohuin, muistista musiikkia,
joka levittää siipensä. Ota mukaasi huivi,
johon voimme kietoutua.

Käperry taksissa takapenkille,
niin että kuljettaja ei varjosta tietäsi eteenpäin.
Kerää rautatieasemalta lähtevien junien tuoksu,
ystäviään odottavien pakahtuneet tunteet.

Tarkista vielä: onko passi mukana
ja paina leimattujen sivujen väliin
nousevan lentokoneen kiihko, unohda odotushallin
kuulutus. Suutele valokuvaasi.

Minä haluan sinut sellaisena kuin olet.

Anna niiden kuljettaa,
jotka ovat lapsesta saakka halunneet
veturinkuljettajiksi, laivan kapteeniksi,
lentokoneen ohjaimiin.

Katsele sinä käytävällä vaeltavia,
oikeaa ovea etsiviä, laukkuaan vartioivia.

Sinä et kuulu heihin.

Sinua odotetaan Sinuna. Väsyneenä,
rypistyneessä puvussa, tukka rasvaisena,
sinisilmäisenä, pelokkaana. Paina kätesi
rintaasi vasten ja tunnustele sydäntäsi.
Minä puhun sinulle. Vastaa minulle.
Hengitä syvään ja sulje silmäsi, että kuulen.

Kun käännyt taloni pihaan, älä ajattele
hiertyneitä jalkojasi, sillä niitä minä odotan.
Älä rasvaa käsiäsi, sillä kaipaan
niiden karheaa silitystä.

Anna sydämesi hakata vapaasti, sillä sen iskut
ovat minulle mielikuvistani tutut. Pidä
silmäsi auki ja katso minuun.

Tunnen kotikukkastesi tuoksun. Näen taivaan,
jonka alla olet kasvanut, Hämeen maan
jonka aurinko sinä olet.

Tanssi

Tanssi tyttöni, tanssi, että saan voimaa uskoa,
että sinä rakastat minua. Ilman sinua näen vain tyhjää,
rumuutta, sortoa ja epäoikeutta.

Läpäisin linnat, tuijotin torit, kuuntelin kellojen kalkatuksen,
kiskojen kirskunnan. Missä olivat saapuvat askeleesi,
temppelein kaatuvien myyntipöytien kolina.

Siellä minä haaveilin.

Söin yksin, ohitin pubin, yritin täyttää kuntokorttiani
kävelemällä molempiin suuntiin ja kohtasin
kaksi sinun nimeesi vannonutta. Mutta heidän rakkautensa
tuli omasta sydäimestä.

Mistä saan voimaa uskoa, että sinä olet jossain ja
rakastat minua. Anna tietää. Älä jätä. Paljasta itsesi
minulle, vie mukana. Tartu että tuntuu.

Tanssi kultani, tanssi. Ojenna kätesi ja sinä olet
kaikki mitä tarvitsen. Hymyilen itselleni, peileille
ja näen, että sinä olet minun kuvani Hämeen neito.

Jorma Kekki

Kimmo Sasi

(Nyt ei nukuta)

Yhtenäinen Venäjä
Sydänten prinsessa Diana
We offer peace

Venäläinen ruletti

(Maailmaa yhdistävä peli)

Bobby Fischer maailmanmestari 1972-75
Viktor Kortshnoi loikkasi länteen 1976
Uuno on numero yksi

Maitreya tulee, oletko valmis

(Päätösvalta Suomeen)

Martti ja Jimmy
Misrata ja Syyria
Mikko ja Saku

Jaana Paju

Parhaat pallit päteville - Tosikkolandian teesit

Luottamus niin luja että suljetuin ovin.
Sopimus niin sitova ettei neuvotella.

Tilanne niin avoin ettei tiedoteta.
Virka niin vaativa ettei sovi kysellä.

Ansiot niin mittavat ettei sovi vertailla.
Asiantuntemus niin laaja ettei ole vaihtoehtoja.

Nainen niin pätevä ettei sovi kaunistella.
Mies niin eteenpäin pyrkivä ettei sovi pullistella.

Miten nämä pallit jaetaan, sopii vaan arvailla.

Yksin tykönänsä saa ihan vapaasti komeilla
ja flirttailla.

Juha Rautio

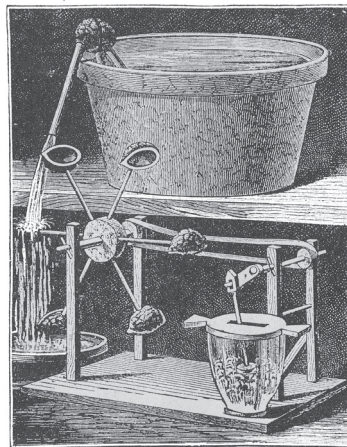
tämä minun täsmällinen harhailuni on alkanut kannattaa
kuin pitkä kivi olen maannut hereillä
antanut yönsyöksyn lävistää levottomuuteni
kuunnellut sarastuksen rakeista karjuntaa
aikani
olen dyykannut uppoavista akatemoista
kurottanut kohti reunaa ja vetäytynyt
takaisin myyttiseen keskukseen
astumattomien askelteneni sisältä sikiää sykintä
takaperin kiertävä kuu viuhtoo saksillaan,
hätistää horisontista hiipivää
valoa joka töykkii kohti
toista
taivasta, niille jotka eivät näe
jotka tuntevat
kuuntelevat
kuinka todistajien läsnäollessa
preparoin kuoriutuvat muistot, aamukasteiset fossiilit
hetkeä ennen kuin puisto-osaston robotit lasketaan
vapaaksi
sanoja jaetaan kristillisesti suupaloiksi
lasi kouraan ja hymy tarjoittimille
ei on olemassa, kyllä ei ole
irtileikattuja ihmisyyksiä, lokamarraslakeijoita
soita joita ojitettiin taivaaksi
(niin miksi? niin tiiviiksi, ehjiksi, unelmiksi)
ilmianna ja ota annettuna
syksyn ensimmäinen märkä lehti
putoaa kasvoille
kun heräät puun alta
jonne tietoisuus jätti

Jussi Rusko

Elämä retkottaa keskeneräisyyttä
lukuisten lähtöjen alkuja
joita on vaikea ymmärtää
saatikka käsittää.
Näin päivät ja pienet toiveet vilahtavat
kuin rapeat ranskanperunat
notkeasti nälkäisen vatsaan.
Ennen kuin huomaatkaan
pöytä raivataan uusille asiakkaille.

Uuden oppimisen into sammuu
kuin kuolevien sillien hohde.

Kaikenkattavat suunnitelmat ovat minulle kaukaisia.
Saksan keisari kadotti aikoinaan valtakuntansa,
minä muistini ja sen mukana kokonaiset maat ja maanosat,
minuuteni joka oli.

Epäkäytännöllisyys on toinen luontoni,
selviytyminen tähänkin saakka ihme.
Elämä on silmänräpäys, yhdentekevä hipaisu,
mistä moni saattaa olla melkoisen järkyttynyt.

Sauli Sarkanen

1.

Vastauksia on jokaisen mielen mukaan,
valmistelemattomat ovat usein parhaita,
niistä ei saa niin helposti kiinni.

4.

missä tuuli taipuu, puut katkeilevat
ja ystävyys on tätä samankaltaisuutta,
taas voisi matkustaa lapsuuden vintille
sahanpuruja pöyhimään.

5.

Kummasti elämän nautinnot muuttuvat
viinit väljähtyvät
ja yhteenlaskun koittaessa
et enää tiedä mikä oli huonoa tai hyvää.

6.

Olen päättänyt opetella leipomaan leipä,
tiedä kuinka huonot ajat ovat edessä,
voi sitten istua sisällä
syödä lämmintä leipää
ja olla murheellinen.

7.

Puut niin hymyileviä
ja lähellä toisiaan.
Ihmiset irrallaan
taluttamassa koiraa.

8.

Tässä me ollaan
kädet kiinni silmissä
ja toivotaan että päivät jatkuis
ja tulis taivas jossa olis tilaa
auringolle
sitten me voitais kulkea
kuin metsän puut
hedelmiä täynnä
eikä ois nälkä koskaan
kun yhdessä oltais
ja syötäis vain vähän kerrallaan.

9.

On keskipäivä ja sumu tarttunut maisemaan
ei pääse irti pelto-ojan pajukosta,
tiaisit tulevat harmauden läpi
sumu tarttunut
tuuli unohtunut.

10.

Näinä päivinä paimenen
ammatti on mahdoton, ikävä,
lauma liian suuri,
ruoho ruskeaa,
kaikilla sama ääni.

Juha Siro

Kristoffer Kolumbus, sielultaan kauppiamies
kirjoitti vuonna 1501 Profetioiden kirjassaan
miten uusi maailma antaa mahdollisuuden jättää taakse
vanhan maailman synnit.

Tampereen runoissa ei ole auringonlaskun ammatteja,
sen säikeissä mikään ei pidä vainajia kuolleina.

Kello 9.07 Moskovan aikaa
sosialismin sankari syöksyy avaruuteen
toveri Teräsmiehen nopeus on 28 000 kilometriä tunnissa
kun hän aloittaa kokeensa painottomassa tilassa:
harjoittelee liikesarjoja, kirjoittaa ja syö
ja kello 9.37 Juri Aleksejevitch ehtii nähdä
aurionlaskun Havaijin yllä - Vostok kiertää
maan varjoon ja Moskovan radio kertoo lennosta
matka maapallon ympäri kestää 108 minuuttia
ja tähtitaivaan Kolumbus ehtii jo itsensä edelle

kosmonautista tulee kuolematon,
hän hymyilee New Yorkissa, Lontoon lentokentällä
ja Tampereen keskustorilla - laulaja kysyy:

Näätkö rakastavaiset kaupungin päällä

Kuuletko lapsien syntyvän täällä

ja kello 10.55 Juri Aleksejevitch Gagarin leijuu
varjonsa varassa Uzmorjen pellolle
lähelle raketinsä kuumentunutta kapselia.

Viisikymmentä vuotta myöhemmin
yöllä satanut lumi säkenöi aamupäivän auringossa,
sairaalan synnytysosastolla kaikki sujuu hienosti,
"kuin oppikirjasta", kättilö sanoo.

Äiti saa lapsen rinnoilleen ja ajattelee miten maailma
voi yhdessä hetkessä olla ihmettä täynnä.

(Tekstit tulevasta kokoelmasta "Tampereen runot")

Maria Syvälä

Lannistamisen alkeet

Maasta se pienikin ponnistaa, joten nujerra se.

Minkä nuorena oppii, se hävettää.

Se äijä älähtää, johon kalikka kalahtaa, joten lyö lujaa.

Joka on valmis heittämään ensimmäisen kiven, katsokoon, että se osuu.

Ruoho on vihreämpää aidan takana, koska naapurisi on sinua parempi.

Kaikille annetaan enemmän kuin mitä ne jaksaa kantaa.

Ken katajaan kapsahtaa, on tyhmä.

Minkä taakseen jättää, se siellä on ja pysyy.

Alku aina hankala, lopussakin joudut selkkauksiin.

Loppu hyvin, kaikki päin vittua.

Neuvolassa sinua auttaa osaava henkilökunta

Raskauskoe positiivinen? Viimeisten kuukautisten alkamispäivä? Oliko tämä raskaus suunniteltu?

Jaa ei vai? Eikö sossu maksanu sun kierukkaa? Hmm --- mielenterveysongelmia, masennusta? Tupakoitko? Poltatko hashista? Oletko aiemmin polttanut hashista? Milloin aloitit? Milloin lopetit? Muista, ei saa syödä graavisuolattua kalaa, pateeta, maksaa, mätää, tyhjiöpakattuja juttuja. Ei lainkaan haukea! Ei kasvatettua kirjolohta, taimenta, siikaa, muikkua, puna-ahventa, seitiä, vanhoja petokaloja kuten ahventa, kuhaa ja madetta. Ei vihanneksia listeriavaaran takia. Hysteriavaaran takia ei pastöroimattomia tuotteita. Ei lainkaan haukea! Rauhoittavia? Mielialälääkkeitä? Unilääkkeitä? Amfetamiinia? Ekstaasia? Heroiinia? Kokaiinia? Morfiinia? LSD:tä? Tms? Eikä sitten korvasieniä, pellavansiemeniä, lakritsia, salmiakkia, makeutusaineita, suolaa, sokeria, vehnää, merilevää. Ota foolihappoa. Ei lainkaan haukea! Viiniä? Olutta? Viinaa? Oletko satuttanut itseäsi tai muita alkoholia käyttäessäsi? Muistatko juomisen takia edellisillan tapahtumia? Jaa ei mitään vai? Kai nyt sentään joskus tekee mielesi päihtyä? Rottakokeiden mukaan kahvista tulee sikiövaurioita, jos juot 70 kuppia päivässä? Pelaa varmanpäälle ja juo alle 50 kuppia. Klamydia? Genitaalierpes? Hooiivee? Kröhöm, askarruttaako mieltäsi jokin asia? Muista, ei lainkaan haukea! Tsemppiä sulle ja iloo äitiyteen.

Ulla Vaarnamo

MUSTA KUUSI I

Musta kuusi on kohta poltettu.

Osa oksista vihertää yhä.

Minä poltan kaiken, ja tuhkan sirottelen karviaispensaitten juurelle.

Aivoituksen ajoitus toimii viiveellä. Siksi pitää elää vanhaksi, myös vuosissa: myöntää ettei opi, ei osaa muistaa ajoissa.

Milloin siimat sotkeentuivat selvittämättömäksi vyyhdiksi?

Koukut oli jo puhdistettu, kuivuneet madot poistettu.

Ristikkolaatikon keskelle jäi mytty joka haisee.

Sanat satuttavat yhä, pitkäsiiman lanka hapertuu.

Niin kovasti he meitä varoittelivat, kynttilästä, nuotiosta, tulesta.

Toinen poltti mökin, toinen saunan ja varaston.

Äiti hihkui innoissaan puhelimesta: sekin paloi, ja se ja se!

Minä poltan mustaa kuusta joka ei koskaan lopu.

Mies kulkee vaunun keskikäytävää edestakaisin kännykkä korvallaan. Loppukesä on ajateltava uudestaan. Ehkä minulla ei olekaan paikkaa mihin laskeutua, minne asetella kirjani ja elämäni. Berliini tai Joensuu, Borneo tai Pariisi, Katalonia tai Eno. Junat lentävät taivaalla, vaunut pudotetaan junakentille. Ne tekevät kapinan ja ajavat pysähtymättä asemarakennuksiin lämmittelemään, kieltäytyvät kulkemasta, hyytyvät, jäätyvät, pysähtyvät. Pimenevä kuu pomppii ikkunasta toiseen, saari on jäänytynyt paikoilleen. Raiteet eroavat, juna tekee täydellisen spagaatin. Konnarit riisuvat naamionsa ja takavarikoivat kännykät, nielaisevat ne sulkematta. Ravintolavaunun ovesta pursuaa perunamuussia.

Ikkunat antavat joelle, antavat joen
hopeisina pisaroina värähtelevän pinnan
välkkyvät pyörteet, saaren, ulpukat

Laiturin vieressä kohoaa kaksoiskoivu
rungossa jo enemmän mustaa kuin valkoista
pienet sievät lehdet

Juna suhahtaa metsän läpi
eivät kolise, ei klonkuti klonkuti pendoliino intercity

Koivun runko sama
 vuosikymmenestä toiseen seisoo
tyynenä valitsemallaan paikalla
ei matkustele, ei mieti muuttoa
ei haistele paikan energioita

Tuhkapilvi saavutti Euroopan kun äiti kuoli.
Koneet jäivät kentille, ihmiset välitilaan
kiroamaan pysähdystä tai nauttimaan lisälomasta.

Ja niin lepäsivät isot linnut
kunnes äiti oli saatettu hautaan, sukulaiset kotimatkalle.

Jo hälveni taivas, vähitellen
uskalsivat koneet kohota siivilleen.

Lennän junalla kotiin

(Julkaisemattomasta kokoelmasta
"Jos ovi ei aukea se otetaan pois")

Terhi Vedenkivi

Väsyneeltä putoaa sängystä pohja,
musta kuilu koppaa silkinkylmään syliinsä.
Kun syvemmälle ei enää pääse,
kohoaa maata jalkapohjien alle.

Matalampikin kukkula saa riittää,
kasvatetaan sormien väliin poimut.
Käsitetään tyhjyys.

Hypätään liitoon luottavaisina,
kaikkietävinä kuin unessa ja toivotaan,
ettei arvasta paljastu painajaista.
Jos niin käy, avataan silmät
ja ollaan hereillä.

Ankarassa maassa naiset pukeutuvat pimeään
ja huutavat katoilla läpi yön.
Vastarinta kutoo tiiviin verkon maisemaan,
kaskaat särisevät taustakuorona.
Hiljaisuus olisi hauta, kuoleman kurjempi jatkumo.

Monia Jumalia paetaan
ja rukoillaan, kuka parhaiten täyttäisi toiveet.
Nopeista vastauksista olisi etua,
että ymmärtäisimme pyyntöjemme pitkät langat,
jotka tahtovat sotkeutua toisiinsa.

Nelivuotias poika selittää aika-avaruuden
ilman r-kirjainta ja avaa ikuisuuden
kuin tyhjää vain.

Kristiina Wallin

joku pudotti kuun kaislikkoon, ehkä siksi *veden pehmeä*
ehkä minun oli pakko *pakottava*
kietoa käsivarteni kuun ympärille vajota / kulkea *liike imu*
hiekkassa ja pehmeässä mudassa, läpi
vesikasvien paljouden, kalojen ja lumpeenvarsien

läpi, lävistää, läpäistyä

kunnes kuulin musiikkia, kunnes näin harmaahiuksisen naisen
joka soitti pinnanalaisia koskettimia ja pinnanalaista valoa
kiinnittyi hänen hiuksiinsa, kun sormet työnsivät pianon sisältä
esiin simpukoita ja läpikuultavia pieniä eläimiä

ehkä oli väistämätöntä, että hellitin otteeni kuusta että kuu
nousi takaisin kaislikkoon, että minä valitsin simpukoista pienimmän
ja työnsin sen korvaani, kiemurtelevissa tunneleissa se soi
hiljaisuutta ja hiljaisuudessa

oli tilaa veden ja puiden, lintujen
pähkinöiden kasvaa minuun, minun kasvaa
tähän missä kuu on simpukka ja kuu putoaa

kaislikkoon putoaa yhä uudestaan hiljaisuus ja liike
tuuli ikään kuin
veden alla koskettimet
syvältä kantava ääni
pohjan ja pinnan läpi hiljainen.

kuusikon läpi lentää perhosia koivikon läpi
veden läpi lentää pilvien läpi
läpi puutarhan, läpi
myyrän valkoisten luiden lentää

niiden siivet raskasta tomua, niiden siivet keveää ilmaa
ja syvyyttä joka on kohoamista, kirkasta

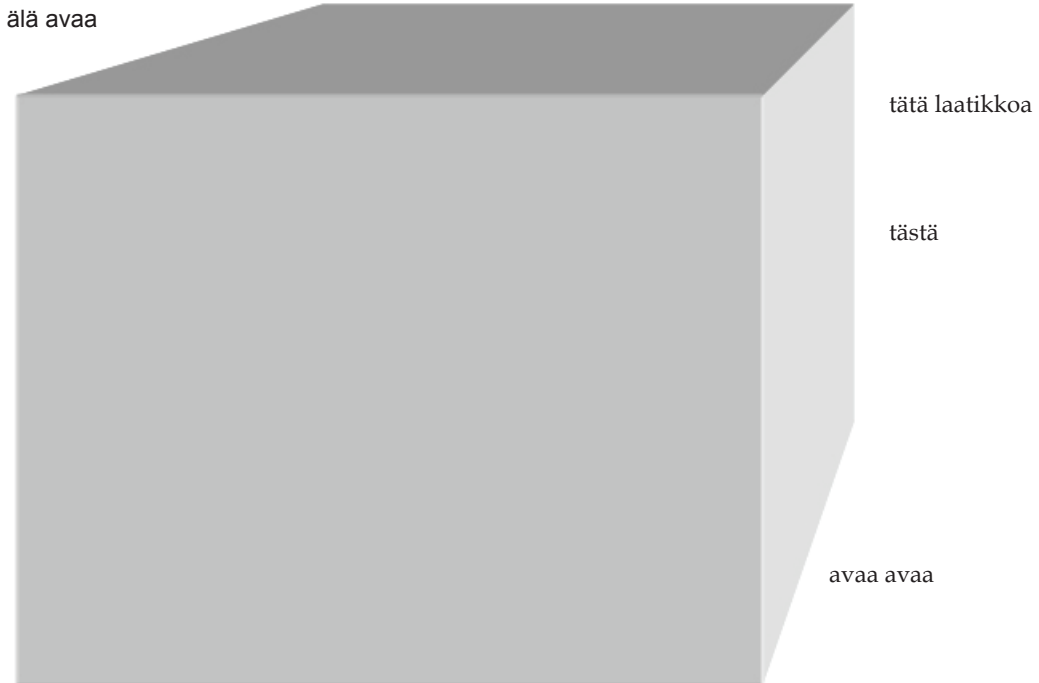
perhosten paljous niiden monilukuisuus, äärettömyys, äänettämyys
mutta kun tulee yö, niitä on jäljellä vain kaksi
ja ne painavat otsansa vastakkain, perhosten otsat
vastakkain syntyy yö kuusikossa, syntyy
kuusituuli

perhosia lentää perhosten läpi, perhosia pyrähtää
seinäpaperin alta, vanhasta nojatuolista
nurkista joissa odottaa se, minä me melkein unohdimme, siipikuviot
heijastuvat seiniin tässä talossa, jonka minä melkein unohdin, unohdin
että perhoset laskeutuvat
verhotangoille, kesähameelle

ja kun ne painavat otsansa yhteen, syntyy yöperhosia
pehmeitä harmaita villatäkkejä, peittoja, villahuopia
taivaalle ja puiden lehdille
kun tulee aamu, peittojen alta nousee päiväperhosia, pehmeää
pehmeää valoa

sisällä talossa kiedon huovan hartioille, kiedon kädet
itseni ympärille siipien paino.

Tuija Välipakka

RÄPS

Lapsi leikki hiekkalaatikolla RÄPS

laatikossa hiekka RÄSP

hiekkainen lapsi leikki PÄRS

lapsi on laatikko

ÄÄÄÄÄ

lapsilaatikko pieni

Leiki lapsi hyvä hymy

leikki hiekkasi lapsen R

lapsi leikki laatikon Ä

hymylapsi laatikossa P

laske hiekkaan lapsi S

RÄPS RÄPS

hiekkasta tule tule hyvä lapsi

lapsellinen laatikko

hiekkainen oi

älä leiki paha ÄRPS

leikki hukkasi lapsen

lapsen liekki leikki

paloi poroksi hiekka

oi palava lapsi

MITEN PÄÄTYÄ KOLMANNEKSI PYÖRÄKSI?

He olivat yksissä

ykskaks

ykskaks ajattelin sanoa yhdelle heistä:

suakkar no uttokir / uttorik iliep

Katsopas tätä: jos käsi ylettyy kattoon, jalat eivät yletä pohjaan.

Nipin napin ylettyvät kädet ympäri tyhjän sydämen.

Ylettyisitkö yhä ylitsepursuvaan ylistykseen, oi ylkä?

Minäpä täältä yletyn yhteneviin nilkkoihisi!

Voisin olla neilikiasi? Nej?! Takkisi liepeet nielussani kuljen...

He yrtysanoivat mynut ytsestään.

He yks ja kaks olivat he.

SUOMIPURKKI

mad~~e~~ in Finland jos on kolhuja ei

säiky

säily-

kepu-urkki uu yllyke

maalari maalasi taloa, sinistä ja punaista, illan tullen sanoi hän

säike on purkitettava ennen kuin se

kääntyy ja kuihtuu sisäänpäin

yy äilyke on äitelää

erkki i.l.y. i really do (not)

samassa purkissa ollaan! äly kui kurki

lykitäänkö menemään?

sisältö:

herne herne herne herne herne

herne herne herne herne herne

herne herne herne herne herne

herne herne herne herne herne

herne herne **erhe** herne herne

herne herne herne herne herne

herne herne herne herne herne

herne herne herne herne herne

herne herne herne herne herne

herne herne herne herne herne

säilyy kevääseen 2088

Itse Jumala

Marc-Antoine Mathieu: Jumala itse, sarjakuva, suom. Ville Keynäs, 124 sivua, Like 2011

Väestönlaskentaan ilmaantuu henkilö, jolla ei ole henkilönnumeroa, sosiaaliturvatunnusta, pankkitiliä, osoitetta, eikä henkilökorttia. Mies pidätetään, koska hän väittää olevansa Jumala. Häntä ryhdytään tutkimaan.

Tutkimukset kertoivat Jumalan ylivoimaisesta kapasiteetista käyttää aivojaan 99,99 jne prosenttisesti hyväkseen, ja kykenevän laskemaan kokonaisen kirjaston molekyylien tarkan määrän vastaavalla tarkkuudella. Jumalan ilmaantuminen kansan keskuuteen oli kuitenkin niin traumaattinen kokemus, että Jumala haastettiin oikeuteen.

Oikeudenkäynti

Oikeudenkäynnissä Jumalan haastavat agnostikot, dogmaatikot, originistit, jne, loputtomiin kaikki luomakuntaan pettäneet tahot. Jumalan puolustus pyrkii todistamaan Jumalan syyttömyyden vähättelemällä häntä, ja vice versa. Tuomari jopa lohkaisee Jumalalle: "Mitä te tulitte tänne hakemaan? Tekijänoikeuskorvauksia?"

Kaiken kohun keskellä Jumala yksinäistyy, koska kukaan ei ymmärrä häntä. Hänestä tehdään sarjakuvahahmo, näytelmän päähenkilö, tavaramerkki ja myyntiartikkeli. Jumalan on ryhdyttävä rakentamaan imagoa itselleen, koska hänen kurssinsa on laskussa. Jumala valtaa kaikki kirjamarkkinat muistelmillaan, paljastuksillaan ja kurittomilla filosofisilla opuksillaan. Hänestä tehdään taidetta, hänestä tehdään huvipuisto jossa voi nauttia ravintolassa hengenravintoa, ja kokea Helvetin (puoli tuntia max). Jumalasta tulee tuote.

Spektaakkeli

Spektaakkeliksi kohoava *Jumala itse* on hirtehininen, älykäs, paikka paikoin pikkunokkela sarjakuva, joka antaa uuden ilmeen markkinatalouden kyvystä tarttua kaikkeen mikä liikkuu. Piirrettynä itse Jumala on hieman vanhakantainen, parrakas ukko, jollaiseksi hänet kuviteltiin jo keskiajalla.

Jos tämä sarjakuva olisi amerikkalaista alkuperää, olisi se väreissä. Ranskalainen lopputulos on miellyttävän mustavalkoinen ja iskevä. Käsikirjoitus olisi saanut olla rankempi, onhan sentään kysymys Jumalasta.

J. K. Ihalainen

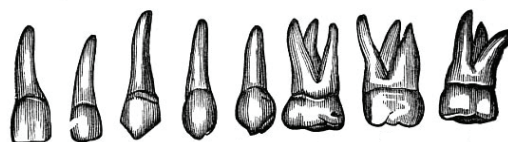
Runo, näytä hampaasi!

Näytä myös proteesit, implantit, paikatut, rikkinäiset ja puuttuvat eli koko hammaskartasto, jonka perusteella on mahdollista tunnistaa runo, jos pahin tapahtuisi eli runo itse kuolisi

Erkki Aura

Tällä esseellä voisi olla monta alkua. Niin kuin myös runolla voisi usein olla. Ensimmäisenä pontimena, kuten tälläkin kerralla, minulla on usein unohtus. Olen unohtanut ylipäättään jotain, joka voisi liittyä vaikkapa esseeseen runoudesta. Unohtus saa aikaan yrityksen muistaa; muistin arkeologian aktivoiminen avaa sangen usein ensin muita oman elämänhistoriani peittämiä kerroksia kuin juuri sen, jota alan etsiä vanhalla turkkilaisella mieleenpalauttamismetodilla: sillä, joka perustuu aakkosten ja erilaisten kirjainyhdistelmien nopeaan, mielensisäiseen luuttelemiseen ja törmäyttämiseen. Tuloksena syntyy – muistiinpalauttamisen myötä – usein moninaisia assosiaatioita ja ilmauksia, joista taas saattaa kasvaa aivan erilaista tekstiä kuin mitä alkuperäinen tarkoitus oli. Parasta olisi siis panna jotain muistiin...

Jotkut kielen ”idut” keräävät ympärilleen aineksia, joilla ei aluksi ole kovin kiinteitä yhteyksiä toisiinsa. Näistä muodostuu stigmaattinen vetovoimakeskus, johon keräytyvät ainekset voivat muotoutua ajatuskokonaisuudeksi. Ne tempaavat mukaansa hetkellisiä aineksia tai pitempiaaikaisia tapahtumia, kerrostavat yksilön historiaa, ponnauttavat esiin muistumia eri aistien alueilta, sekoittavat realismia ja fiktiota, unia ym. tapahtumia kadulta tai bussista, ohilipuvia lauseenlapsia ohikulkevilta ihmisiltä, kännykkähöpötyksiä, kannisten

kiroiluja, teinityttöjen kikatuksia med mera, joista voi muodostua aluksi *runoksia* (monikko muodostamastani käsitteestä *runos* = koottu runon aiheisto, alkuruno, vrt. esim. punos.) ja edelleen runoja – omalla kohdallani usein myös sangen pitkiä, monikymmensivuisia balladeita ja runoelmia

Esseeni herätteenä on pääotsikko: *Runo, näytä hampaasi*. Olen lainannut sen oppimateriaalijulkaisusta ”*Runo näytä hampaasi*” (toim. Anne Helttunen ja Annamari Saure, WSOY 2004). Antoisa kokonaisuus sisältää laajan antologian suomalaista nykyrunoutta sekä tietoa ja tehtäviä sisältävä työkirjan oppilaille ja opettajille. Teoksen löytyminen perustui sekini aluksi unohtukseen. Olin lukenut tästä paketista muutama vuosi sitten, sen kumminkaan siihen tutustumatta. Ehkä käsite ”oppimateriaali” vaikutti silloiseen mielentilaani ja ohitin aiheen. Nyt se kumminkin kaivautui esille esseeni hahmotelman yhteydessä, eikä todellakaan turhaan!

”Runo, näytä hampaasi” itsenäisenä fraasina assosioi ajatukseni Ylen Radio1:n ohjelmaan ”Aristoteleen kantapää”. Aristoteleen kantapäässä käsitellään suomen kieltä eräällä tavalla ironisesti ja humoristisesti suomen kielen ilmaisuja, niiden merkityksiä ja varsinkin erilaisia lipsahduksia, väärinymmärryksiä ym. erilaisissa medioissa.

”Runo, näytä hampaasi”

Otsikko sisältää pyynnön, kehotuksen tai myös käskyn näyttää hampaansa. Metafora ”hampaiden näyttäminen” on napattu eläinmaailmasta, jossa se realistisesti osoittaa eläimen mm. varoittavan, uhkaavan tai myös pelkäävän. Myös läähättäessä kuumissaan tai väsyksissä eläin paljastaa hampaitaan. Siirrettynä ihmisellisiin kehyksiin hampaiden näyttäminen tarkoittaa sanallisena vertauksena yleisesti voiman ja onnistumisen tai riemun ja raivon näyttöä. (Joku näytti tilanteessa todella hampaansa eli näytti osaamistaan tms.) Hammaskaluston esittelyä näytetään erittäin yleisesti myös kuvallisessa kerronnassa, kuten mainonnassa, erilaisissa myyntiohjelmissa, teattereiden ja show-ohjelmien esittelyissä ym. Siellä sen merkitys on oudompi. Henkilökohtaisesti liitän suu auki koko kalusto näkyvissä kieltä ja kitapurjetta myöden olevan ihmisen ensimmäiseksi huutamiseen tai erittäin äänekkääseen nauramiseen, välillä myös parkumiseen, joka tapauksessa johonkin erittäin voimakkaaseen kasvojen alueen ilmaisuun.

Mihin hampaiden näyttämällä sitten kuvallisessa ja kielellisessä ilmaisussa pyritään, jollei kerran vain esitellä hammaskalustoa tai sen kuntoa...? Ilmeisesti pyritään assosiaatioihin eri aistien alueilla tapahtuvaan synestesiaan ja edelleen tarkoituksellisen läpätunkevaan ilmaisuun piittaamatta varsinaisesti suun ja hampaiden itsenäisestä estetiikasta. Tietenkin hampaat, joita näytetään ovat mainonnassa ja metaforissa aina valkeita ja ehyitä (1. Sic!) Sen vuoksi olen liittänyt alaotsikkoon huomiot hammaskaluston muista mahdollisista kuntotekijöistä (2. Sic!)

Runo, näytä hampaasi alkoi poikia lisää alkuimpulsseja aiheeseen, jolla ei varsinaisesti ollut yhtä selkeää päämäärää. Eräässä muis-

tumassani piileskeli kymmenen vuoden takainen, elämäni tähänastisista laajin tutkimusprojekti, nimittäin väitöskirjani aineisto. Siellä kummitteli Pentti Saarikosken esseeluontoinen teksti ”Bretagnen päiväkirjat”, jonka kulttuuri-lehti Parnasso julkaisi postuumina 1997.

Bretagnen päiväkirjoissa Saarikoski luotaa mm. käsitystään ja suhdettaan taideteorioihin:

”Ei minulla mitään taideteoriaa ole, eikä siitä muuta olisikaan kuin vahinkoa. Teoria on kätkeyty taideteokseen (teoria = tapa nähdä). Jälkeenpäin voi tietysti selittää työtään, keksiä teorian, ja sillä voi olla oma mielenkiintonsa sellaisenaan, mutta teoksen ymmärtämistä se ei auta. Ei teoria eikä myöskään taustan penkominen. Taideteos tapahtuu vastaanottajassa, käyttöohjeet ovat väkivaltaa. (Parnasso 3, 1997).

Runo, näytä hampaasi johdattelee oppilaita sekä opettajia, ja myös teokseen tutustujia, osin erittäin nokkelalla tavalla sekä kaidalle että lavealle tielle kohtaamaan runon aineksia ja kulkemaan sekä teoreettisin että monien käytännön tehtävin ja tarkastelupolkujen kautta. Teoskokonaisuus ei ole mikään runousopin kaltainen, jäykän kaavamainen selitysten tai runomittojen muotojen luettelo, vaan eräänlainen nokkelan dekonstruktiivinen kaleidoskooppi kohteena sekä runo itsenäisenä kokonaisuutena että sen elementit ja tulkinta ja myös vaikutukset kokijoissa ja mahdollisissa, uusissa nuorissa tekijöissä.

Asiassa on kuitenkin myös eräs puoli, joka liittyy em. Saarikosken näkemykseen taideteoksen ”käyttöohjeista”. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna *Runo, näytä hampaasi* muistuttaa jossain määrin populaaria kitaransoiton ja biisien teon opasta, jossa muutamin perussoinnuin ja kitaraoittein sekä iskelmäriimityksin ja biisien rakennekaavoin opetetaan tekemään pikku kappaleita iltojen iloksi ja vaikka hiukan enemmänkin. Sehän on toki suositeltavaa ja jokaisen yritystä tulee kannustaa. Runo jos

mikä on kirjoitetun kielen ja puhutun kielen kehittymisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Havainnot kielen säröytymisestä ja puheen herpaantumisesta ovat huolestuttavia. Niinpä ehdotan koulujen aamunavausten sisällöiksi yksin- ja ryhmä- ja yhteislausuntahetkiä, jossa annetaan runouden kajahtaa.

Runouden ja runoilun harrastuksen laajetessa syntyy markkinatalousyhteiskunnassa kilpailutilanteita, joissa pontimena on raha ja maine, tässä järjestyksessä tai toisinpäin, kuitenkin lähes aina toisiinsa kytkeytyneinä. 1960-luvulla runon rajussa maassa oli vain kourallinen "idolseja". Osa Saarikosken ja muutaman muun yhteiskuntaakin särmiävän runoltajan ympärillä, osa taas enemmän keskieuropalaisesta, kuvallisesta keskusyriikasta ammentavien naislyyrikoiden ympärillä Eeva-Liisa Mannerin ollessa monella tavalla ylivoimaisen yksinäinen aikansa todellisuuden ilmaisija ja kokija. Apurahajärjestelmä jakoi varsinkin runoilijoille elantoa suhteellisen harvojen kesken.

Kari Suomalainen piirsi ironisen oivaltavan Hesarin kuvan joskus 1960-luvulla: kuvassa peräkylän vankka maalaispoika töllöttää ihmetellen tanssilavalla vierasperäistä orkesteria, jossa röyhelöpäitainen, italiaanon oloinen muusikko naputtelee kahta puupalikkaa (stiks) luoden synkooppeja rytmiin. Vapaasti muistini lokeroista repliikkiä siteeraten maalaispoika tokaisee ihmetellen: "Elättääkö tuolla ittensä?" Sama koski varmasti runotekijöitä, tuolloin harvoja, mutta nykyisin se koskee suurinta osaa aivan varmasti. Joten runoltaa täytyy jostain aivan muusta syystä kuin rahan toivossa. Edes jonkinlaisesta maineesta ei voi olla kovin vakavasti kysymys, sillä huolimatta runon kehysten levenemisestä ei yksityisen runoltajan maineella tai jonkinlaisella arvolla ole kummoistakaan kestävyyttä markkinatalousyhteiskunnassa.

Idols-kulttuurin ekonomisia lankoja käsissään pitävät käyttävät täysin häpeämättömästi menetelmiä, jossa laskelmoitu hyötyajattelu yhdistetään yhteiskunnalliseen myyttirollitutumisen käsitteeseen, ja näin synnytetään prosessi, jossa vaarattoman oloinen, joukkosuggestion "pehmeä" ja laillisesti toimiva patologia tartutetaan nuoreen, vaikutuksille alttiiseen yleisöön.

Markkinatalouden "sokeita" lainalaisuuksia ehdottomasti noudattava ja niihin nojautuva, suuren pakkosuosion saanut idols-ideologia voi myös runouden alueelle laajetessaan aiheuttaa samanlaisen ilmiön kuin mikä on tapahtunut pop-musiikin kohdalla. Tällaiseen mietteeseen on mielestäni aiheellista puuttua, vaikka se voi runouden kohdalla tuntua asioiden vaikutusten suurentelulta.

Mutta sellainenhan on myös yksi runon tehokeino.

Kustantamisen murros

Suomalainen kirjallisuuden ja nimenomaan runouden kustannuspolitiikka koki suuren muutoksen 2000-luvun lähestyessä. Tällöin Millenniumin muiden mullistusten myötä alkoi syntyä lukuisia uusia pienkustantamoita, joista monet ryhtyivät julkaisemaan nimenomaan runouden piiriin luettavaa kirjallisuutta. Samoin kirjallisuusmarkkinoille alkoi ilmestyä yhä enemmän omakustannetoimintaa. Uusien paino- ja monistustekniikoiden myötä sekä nettikirjallisuuden ja erilaisten nettipainatuksien yleistyessä myös uusimuotoinen, kirjallisuudeksi luettava sähköinen kirja on tullut yhä suosittumaksi.

Astun nyt edessäni nouseville kierreportaille, jonka kaiteissa on muutamia väitteellisiä kysymyksiä.

Putosiko runolta ja runoilijoilta samalla osa hampaista sen nauraessa onnesta ääneen ru-

non vapautuessa ”anhavalaisuuden” ja hänen kaltaistensa runonkustannusdiktaattoreiden kuristusotteesta?

Pehmenikö uskaltava ja oivaltava, kiisteleväkin kritiikki runon alkaessa kiinnostaa laajempia ihmisryhmiä ja ikäluokkia sitten 1960-70 modernin runouden kuohon ja vassemmistolaisen laululiikkeen?

Katosiko nk. työläiskirjailijoiden ja runon megaliitin, Arvo Turtiaisen sukupolven, mukana näkemys yhteiskunnallisen runouden kehyksistä ja aihepiiristä? Eli eivätkö runon hampaat enää kasvaneetkaan yhtä routaisista ja näkkileipäisistä ikenistä?

Toivatko EU, eurooppalaisuuskäsitys ja maahanmuuttoprobleemit eräänlaisen yleisen historiattomuuden tarpeen, jossa korostuu suvaitsevaisuuden käsitteen määrittelemätön ja kritiikitön, jopa pelokas olemuksellisuus? Sekö on aiheuttamassa runouden aihepiirien hämmentymisen, puuromaisen pehmentymisen,

stand upmaisen pintavitsikkyyden, ja toisaalta myös hätkähdyttävän skitsofrenisyyden, hätähuutojen kaltaisen äänekkyyden, pakokauhuisen yksinäisyyden korostumisen.

Heijastaako nykyruno paljon myös omaa itseään moninkertaisen peilin lävitse, tapahtuuko osa runosta ”itsensä sisässä”, mikä ilmiö aiheuttaa runon lukkiutumisen sangen lyhyeen kokemushetkeen? Tällöin runolle kävisi kuten suomalaiselle musiikkiradioiden iskelmille, joissa suolletaan saman sointukaavan (3-5), tuhannesti toistetun riffipätkän muka-melodiaa säestettynä syntikkamatoilla ja vinkuvilla kitaroilla, bassossa toonika ja kvintti jumputtaen suomalaiskansallista halonhakkuukomppia – olipa kyse mistä rytmilajista tahansa.

Prime time

Toivon ettei kevyessä musiikissa näkemäni kauhukuva ole runoudessa ja runoltamisessa totta. On mukava havaita, että kirjallisuuden ja erittäinkin runouden nostaminen esiin mm. kouluissa on todellista. Nykyrunoilijamme käyttävät rikasta kieltä. He osaavat toki runonsa, ja mm. Tampereen teatterin teatterikahvilassa toimiva runokaraoke todistaa innokkaimta runouden ystäväistä, jotka kilvan rientävät lausumaan ja lukemaan, ilmaisemaan mielirunojaan, myös omiaan. Runotapahtumia järjestetään kautta maan ja kautta vuoden. Monenlaista runoamista ja runontamista ja runoltamista tapahtuu mitä yllättävimmissä yhteyksissä. Kunhan emme vain päästä runon keinovarantoa lannistumaan nk. suuren yleisön maun mukaiseksi, kuten kevyen musiikin kohdalla on käynyt.

Kahlaan läpi runokirjojen tulvaa ... ja sitten myös omia tekstejäni yli viidenkymmenen vuoden ajalta ... vastaan puhaltuu lauseita, lapsia ja kypsempää, kolhiutuneita, kärsiviä, itsensä miltei tappaneita, metaforia romuvarastoista, robotoituneita, muumioituneita, joukossa vielä hengissä olevia, elää kituuttavia, ja kuin muualta tänne tipahtaneita, luonnon oikkuja, kilpaa kiirehtiviä, hetkittäin hengästyneitä, kolottavia, kuiskivia, joskus kovaäänisiä, karkeita, rumia, raadollisia, itkeviä ja itsekkäitä, harvoin helliä, syleileviä ...

Pysähdyn hengittämään *Spoon River Antologiasta* runoilija Petitin ajatuksiin:

Lähteet:

Runo näyätä hampaasi – suomalaista nykyrunoutta, toim. Anne Helttunen ja Annamari Saure, 235 sivua, WSOYpro Oy 2008.

Edgar Lee Masters: *Spoon River Antologia*. Suom. Arvo Turtiainen. Tammi 1959.

Siemeniä kuivuneessa palkokopassa, tik tiki tik,
tik tiki tik, kuin madot riitasilla keskenään.
Kohisevaan tuuleen heränneitä voimattomia jambeja,
tuuleen, missä honka humisee sinfonian.
Trioletit, villanellit, rondelit, rondeaut,
loputtomasti samansisältöisiä balladeja:
Pois eilispäivän lumet, ruusut haihtuvat.
ja rakkaus ei muuta lie kuin kukka kuihtuva.
Ja ympärillä tämän kaupungin kuohuva elämä:
Tragediaa, komediaa, urhoollisuutta, totuutta,
rohkeutta, kestävyyttä, miehuutta, pelkuruutta –
kaikki vyöryen ohitseni, ah, minkälaisina näkyinä!
Metsämaita, niittyjä, puroja ja virtoja.
Sokeana kaikelle tälle kuljin koko pitkän elämäni.
Trioletit, villanellit, rondelit, rondeaut,
siemeniä kuivuneessa palkokopassa, tik, tiki, tik,
tik, titki, tik – mitä mitättömiä jambeja,
Homeron ja Whitmanin humistessa honkien lailla.

Tiivistä ja ilmavaa

Arto Lappi: Laululento.
Runoja, 119 s. Sammakko 2011.

Arto Lapin kuudes runokokoelma Laululento käsittelee ja askaroi hieman samojen aiheiden ja runokuvien parissa kuin hänen edellinenkin runokokoelmansa Lumiputous. Matka jatkuu, Laululento saa ilmaa siipiensä alle. "Lempeät sanat, / tulevat kuin sumusta / menevät ohi / jääden silti jonnekin, / mieleen pohjimmaisiksi."

Tässä niin kuin edellisessäkin kokoelmassa Lappi on vapaamittaisuuden hyväksi luopunut osassa kokoelman runoja tiukasta mitallisesta haikujen ja tankojen säännönmukaisuudesta. Kokoelman lopussa on antiikvaaritaustainen osio, joka alkaa hauskasti: "Omituiset asiakkaat tekevät kaikista päivistä omituisia."

Laululentoa lukiessa tulee hyvä mieli, ajatus tuuleentuu. Tulee hieman unenomainen tunne, jossa on ripaus hienoista haikeutta. Lapin säkeet ovat ajattomia ja ilmavia, kauniita ja elämänmyönteisiä. Kokoelman runoissa on kirkasta havainnointia, missä maailma nähdään ikään kuin kokijan silmästä heijastuvana. Siinä mitataan minän ja maailman suhdetta. "Kiinalaiset maalarit / tiesivät vuorten ilmeikkyyden. / Vaeltajalla on tulitikun mitta / ihmisenkokoisella kankaalla."

Tietysti kokoelman runot ponnistavat tekijän subjektiivisista tunneista, ne on yksilöllisesti koettu, mutta niiden lähiympäristöstä poimittu välähdyksen omainen terävä kuvasto ja sen yksinkertainen täsmällisyys tulevat lukijaa lähelle. Syntyy henkinen dialogi, yhteys runojen maailmaan, joka avautuu ikään kuin läheisyyden kautta. Näin säkeiden välittämä tunne muotoutuu tai sulautuu jonkinmoiseksi tekijän ja lukijan yhteisominaisuudeksi.

Arto Lappi Pispalan kirjastossa

Laululento on kelpo kokoelma, ei täydellinen, mutta tarpeeksi sävykäs, tiivis ja ehjä avointa runoa sisältävä kokonaisuus.

Jussi Rusko

Kuvasta näkyy

Pauli Heikkilä

Ja tervetuloa suoraan myrskyn silmään! Siten on vielä tyyntä myrskyn edellä odotellessamme Kuvakielen Käyttäjien Klubin jo perinteiseksi muodostuneen ensimmäisen konferenssin alkua täällä Finlandia-talon suuressa salissa. Kukitetulle juhlapaikalle on kokoontunut runsaasti kuvakielen käyttäjiä samalta puolen Suomea. Sekalainen seurakunta muodostaa ”permannolle” äänekkään ihmisrypäleen.

Siellä sitä sinkoilee ketteriä kielikuvia, vaikiintumattomia vertauksia, metkoja metaforia ja ihme idiomeja kuin varpusparvi, kun nämä sanansäilän sankarit kohtaavat leikkisissä mittelöissään! Lehterit sen sijaan pullistelevat tyhjiyttään täältä selostamosta käsin katsoen.

Mutta onko kyseessä vain myrkkyy vesilasissa – vaiko peräti veteen heitetty hiiva? Sitä voimme oikeutetusti kysyä, kun puhujapöytäkipua Kuvakielen Käyttäjien Konferenssin elikkäs KKK:n puheenjohtaja Jussi Kuokkasuo, joka nyt avaa kokouksen...

– Kansalaiset – medbörjare! Julistan teidät tänä päivänä juhmallisesti terveiksi! Kohotkoon kielikuvien riemusaatto kuni Feeniks-lintu tuhatta ja sataa Ikaroksen lailla kohti isänmaamme äidinkasvojen lämpimänä sykkivää polvea! Och samma *inte* på pakkoruotsi...

Kaikuvat aplodit saattelevat Kuokkasuon kauniita sanoja, kun tämä laskeutuu orkesterimontun pohjalle tehden sinne vielä taidokkaat telemarkit. Senegambialaisen arvostelutuomarin tyyli pisteet Jussin suorituksesta – 17,5 – on kyllä haastava olosuhde huomioiden tyystin ala-arvoinen esitys!

Mutta nyt on seuraani tänne ”piippuhyllyle” kiirehtänyt Kuvakielen Käyttäjien Klubin työntäyteinen tiedotusvastaava *Harri Wäinä-*

möinen hikikarpalot papereilleni kimpoillen... No, miltä Harri Wäinämöisestä nyt tuntuu?

– Fiilinki on päällensä ja entisestään mahtavampi! Kalkkiviivoilla meinasi ryhtyä alkaa sutimaan, mutta kun heitettiin lusikka nurkkaan, niin kylä lähti! Sanoihan se entinen Tukiaisen mieskin: ”Alku aina hankala – lopussa seisoo, kiitos!”

Näinhän hän! Minkä Te Harri Wäinämöinen näette tänä päivänä suurimmaksi ongelmatilaksi kuvakielen puitteissa?

– Ilman muuta herkullisten kielikuvien liian vähäisen hyödyntämisen täällä Suomi-neidon essunnyöreissä. Äidinkielemme rikkaus on niin pohjaton kaivo – sanoisinko markkina – että voimme ryyssä siitä kahmalokaupalla ja vielä jääkin. Se jos mikä olisi lisäksi isänmaalista. *Jo irti kaunis Suomen kieli ulkoisen sekä sisäisen sorron ikeen kahleen alta!*

Silkkaa maasälpää – yhdyn Teihin täysin rinnoin! Mutta kuinka tästä eteenpäin Harri Wäinämöinen?

– Kuin mummonhupakko umpilumessa. On aloitettava jo esileikkikoulusta. Minkä nuorena vääntää, sen vanhana taittaa. Tätä emme voi koskaan riittävästi painostaa: kuvakieleen – kuten toisaalta tietysti myös kielikuviin – on santsattava! Joten pallo on nyt päättärillä.

Kiitti v***sti! Ja sinne häippäsi Wäinämöis-Harri, alan vilkas toimija... Lopetankin läheitykseni täältä Finlandia-talon pakeilta tähän! ... paitsi että ei kun vielä näihin kielikuviin, näihin ”kieli poskessa”-tunnelmiin sekä kielisuudelmin suljetuin kirjein terveisiä kotiin ynnä hääporsaita!!!

* . MU93 *

Mikään ei ole alkuperäistä. Varasta kaikkialta mikä vain resonoi inspiraation kanssa tai ruokkii mielikuvitustasi . . . Äläkä näe vaivaa varkauden salaamiseen – juhli sitä jos siltä tuntuu. Joka tapauksessa, muista aina mitä Jean-Luc Godard sanoi: "Ei se mistä otat asiat – vaan se mihin ne otat."

Jim Jarmusch

KIRJO

KIRJO